

DANMARKS NATIONALBANK

16. NOVEMBER 2018 — NR. 17

FÆRØSK ØKONOMI

Øget pres på arbejdsmarkedet

Høj efterspørgsel presser arbejdsmarkedet

Større fangster og høje priser på laks har ført til højere private og offentlige investeringer og forbrug siden 2013. Presset på arbejdsmarkedet er øget det seneste år, hvilket kan føre til overophedning af økonomien.

Finanspolitikken bør stabilisere økonomien

Finansloven for 2019 bør dæmpe efterspørgslen for at mindske risikoen for overophedning. Mulighederne for at føre en stabiliserende finanspolitik vil forbedres, hvis rammerne for kommunernes økonomi strammes.

Finanspolitikken skal gøres klar til fremtiden

De næste årtiers aldring af befolkningen gør, at finanspolitikken er uholdbar. Det bør håndteres nu ved at øge arbejdsudbuddet eller stramme finanspolitikken.

INDHOLD

- 2 HØJKONJUNKTUREN SER UD TIL AT FORTSÆTTE
- 2 FINANSPOLITIKKEN ØGER PRES PÅ ARBEJDSMARKEDET
- 4 MANGEL PÅ ARBEJDSKRAFT
- 5 ISÆR STIGENDE LAKSEPRISER HAR ØGET EKSPORTEN
- 6 FREMGANGEN PÅ BOLIGMARKEDET ER FORTSAT
- 7 FLERE ÆLDRE PRESSER DE OFFENTLIGE FINANSER
- 7 SENERE PENSION ER IKKE NOK TIL AT LØSE PROBLEMET
- 8 ØGET BESKATNING KAN BIDRAGE TIL HOLDBARHED
- 9 LITTERATUR

Højkonjunktoren ser ud til at fortsætte

Den færøske økonomi er midt i en højkonjunktur, og arbejdsmarkedet er presset. Store stigninger i prisen på opdrættet laks og større fangster af især makrel og sild har været de stærkeste drivkræfter bag fremgangen siden 2013. Det har øget indkomsterne, hvilket har ført til højere både privat og offentlig efterspørgsel. Beskæftigelsen er derfor steget markant. Fremgangen fortsatte ind i 1. halvår 2018, hvor antallet af lønmodtagere steg med uformindsket styrke, jf. figur 1.

Selv om beskæftigelsen er fortsat op, er der udsigt til lavere vækst i det nominelle bruttonationalprodukt, BNP. Búskaparráðið, Færøernes Økonomiske Råd, FØR, forventer, at væksten i nominelt BNP bliver ca. 2 pct. i 2018, jf. FØR (2018). Væksten er dermed betydeligt mindre end i de seneste fem år, hvor BNP er steget knap 7 pct. årligt i nominelle termer. Antallet af ledige er dog lavt og fortsat faldende. Der er derfor stadig risiko for overophedning af økonomien.

Opbremningen i væksten i BNP skyldes bl.a., at bytteforholdet er forværret på grund af lavere laksepriser kombineret med en højere oliepris. Der er dog også en effekt fra en lavere produktion af laks og et forventet fald i fiskefangsterne. Den lavere vækst i BNP i løbende priser i 2018 er derfor kun i begrænset omfang udtryk for, at fremgangen i den realøkonomiske aktivitet på Færøerne er faldet. På lidt længere sigt kan de lavere stigninger

i indkomsterne dog mindske væksten i den private og offentlige efterspørgsel, og det vil i så fald lette presset på arbejdsmarkedet.

Stigende beskæftigelse og lave renter har øget husholdningernes disponible indkomst betydeligt. Samtidig har pæne lønstigninger og lave stigninger i forbrugerpriserne understøttet husholdningernes købekraft yderligere, jf. figur 2. Udviklingen i det private forbrug har dog været afdæmpet i forhold til under tidligere opsving.

Det seneste år har efterspørgslen efter bl.a. biler og andre varige forbrugsgoder været med til at øge importen, jf. figur 3. Det indikerer, at det private forbrug er på vej op. Den accelererende vækst i importen kombineret med den lavere fiskeeksport har siden august 2017 halveret overskuddet på handelsbalancen, der er faldet til 750 mio. kr. (4 pct. af BNP).¹

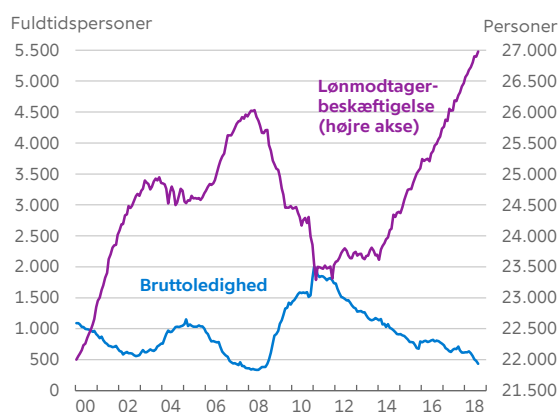
Finanspolitikken øger pres på arbejdsmarkedet

De gode tider for færøsk økonomi har øget landskassens og kommunernes skatteindtægter betydeligt. Udgifterne til bl.a. flere offentlige ansatte er dog samtidig steget, så overskuddet på det offentlige drifts-, anlægs- og udlånskonto ikke er steget tilstrækkeligt set i lyset af, at økonomien er i en højkonjunktur.

Stigningen i antallet af offentlige ansatte har været sammenfaldende med, at den private beskæftigelse

Høj økonomisk aktivitet giver flere beskæftigede

Figur 1

Kilde: Hagstova Føroya.

Fakta om Færøerne

Folketal (september 2018)	51.060
Bruttonationalprodukt, BNP (2017, mia. kr.) ¹	18,9
pr. indbygger ² (1.000 kr.)	376,6
Valuta	Danske kroner

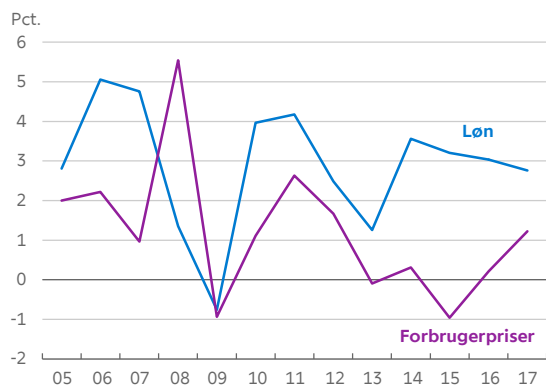
Kilde: Hagstova Føroya, Danmarks Statistik, Búskaparráðið og egne beregninger.

1. BNP er et skønnet tal fra Hagstova Føroya og Búskaparráðið.
2. Til sammenligning var BNP pr. indbygger i Danmark 373.000 kr. i 2017.

1 De seneste tal for betalingsbalancen fra 2015 viste et overskud på knap 1,5 mia. kr.

Lønnen stiger hurtigere end forbrugerpriserne

Figur 2

Anm.: Stigningen i lønnen er udregnet ved at fordele lønsummen ud på antallet af lønmodtagere. Der er derfor bl.a. ikke taget højde for ændringer i arbejdstid eller fordelingen mellem typer af arbejdskraft. Forbrugerpriserne er fraregnet vækstbidraget fra renteudgifter til boliger.

Kilde: Hagstova Føroya.

er steget, jf. figur 4. Det har øget presset på arbejdsmarkedet. Samtidig er de offentligt igangsatte investeringer i bl.a. infrastruktur, hvor gælden finansieres igennem offentlige selskaber, steget mere end 20 pct. om året siden 2016, jf. FØR (2018).

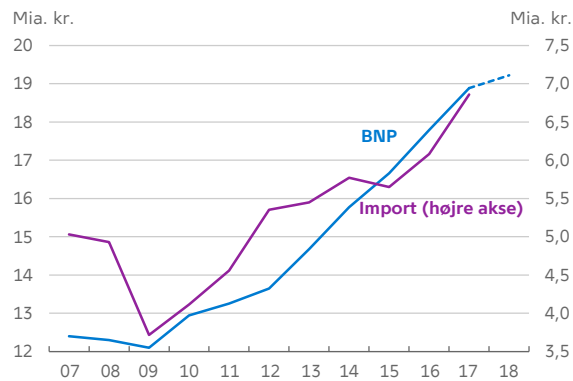
Landsstyret bør sikre en strammere finanspolitik for at mindske presset på arbejdsmarkedet. Det er derfor positivt, at landsstyret har foreslået at udskyde en række bygge- og anlægsprojekter i forbindelse med fremsættelsen af forslag til finansloven for 2019. Derudover bør landsstyret og kommunerne overveje, om nogle af de store planlagte investeringsprojekter i de offentligt ejede virksomheder kan udskydes. Nye initiativer, der øger driftsudgifterne i landskassen eller kommunerne, bør finansieres af en varig skatteforhøjelse eller besparelser andre steder.

Det er ikke et nyt fænomen, at den offentlige sektors forbrug og investeringer er med til at øge presset på arbejdsmarkedet under en færøsk højkonjunktur. Beregninger fra FØR har vist, at finanspolitikken historisk har forstærket udsvingene i færøsk økonomi, jf. FØR (2015b).

Det er især i kommunerne, at driftsudgifterne stiger i takt med skatteindtægterne. Det skal bl.a. ses i lyset af de institutionelle rammer. I modsætning til i Danmark laves der ikke årlige budgetaftaler mellem

Væksten i importen er taget til de seneste år

Figur 3

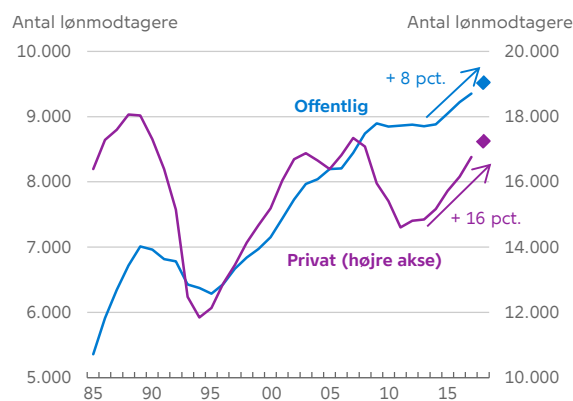

Anm.: Importen er eksklusive skibe og fly, der varierer meget, og er fra udenrigshandelsstatistikken. BNP er skøn for 2016-17 og FØR's prognose i 2018.

Kilde: Hagstova Føroya, Búskaparráðið og egne beregninger.

Den offentlige sektor har forstærket opsvinget

Figur 4

Anm.: "Privat" er de lønmodtagere, der ikke arbejder i offentlig administration, undervisning og sundhedsområdet. Observationerne for 2018 er gennemsnit for årets første otte måneder.

Kilde: Hagstova Føroya.

landsstyret og kommunerne, hvor rammerne for væksten i de kommunale udgifter fastlægges. Der er kun begrænsninger af kommunernes mulighed for at optage gæld. Der tages ikke hensyn til de økonomiske konjunkturer.

Det vil være hensigtsmæssigt at reformere de finanspolitiske rammer, så landets og kommunernes budgetter fastlægges ved bindende aftaler. Det kan medvirke til, at den økonomiske udvikling bliver mere stabil fremover.

Mangel på arbejdskraft

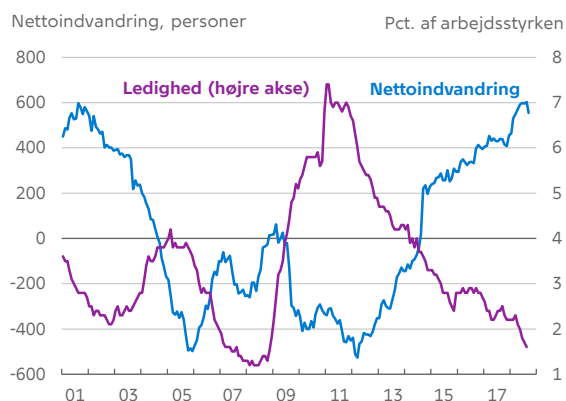
Beskæftigelsen er steget 14 pct. siden midten af 2013. Hvert fjerde nye job er skabt i henholdsvis byggeriet og den offentlige sektor. Den offentlige sektor står dog reelt for en større andel af stigningen i den økonomiske aktivitet. Det skyldes, at en del af den højere beskæftigelse i fx byggeriet er resultatet af de meget store offentlige anlægsprojekter i eksempelvis havne- og tunnelbyggerier.

Et stigende antal turister har medvirket til, at beskæftigelsen inden for hotel- og restaurationsbranchen er øget ca. 35 pct. siden begyndelsen af 2017. Dertil kommer afledte effekter på andre brancher og privat udlejning af eget hjem. Selv om turistindustrien stadig er lille, bidrager den positivt til at øge diversificeringen af den færøske økonomi.

Fremgangen i beskæftigelsen har presset ledigheden ned på 1,6 pct. i august. Det er det laveste niveau i ti år og et tegn på, at arbejdsmarkedet er stramt. Når de økonomiske vilkår ændrer sig, reagerer færinger dog i højere grad end befolkninger i andre lande ved at ind- eller udvandre, så niveauet for ledighed kan ikke direkte sammenlignes med fx arbejdsløshedstal for Danmark. De seneste års gode muligheder for beskæftigelse har derfor – ligesom under tidligere højkonjunkturer – øget arbejdsstyrken, fordi især færinger bosat i udlandet er indvandret, jf. figur 5.

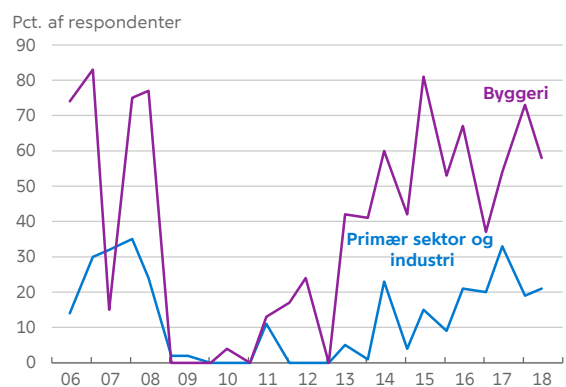
Den lave ledighed er en udfordring for virksomhederne, der i stigende grad angiver, at mangel på arbejdskraft er en begrænsning for produktionen. Det gælder i særdeleshed for byggeriet, jf. figur 6. Det kan give problemer med at skaffe arbejdskraft til fx at bygge boliger, som er vigtigt for at dæmpe de stigende boligpriser i Tórshavn, der er forårsaget af den store nettotilflytning til Færøerne.

Lav ledighed trækker færinger hjem Figur 5

Anm.: Nettoindvandringen består især af personer med dansk statsborgerskab, hvilket tyder på, at det er færinger bosat i Danmark, der flytter hjem.
 Kilde: Hagstova Føroya og egne beregninger.

Virksomhederne mangler arbejdskraft Figur 6

Anm.: Andel af virksomheder i branchen, der angiver mangel på arbejdskraft som en begrænsning i produktionen.
 Kilde: Hagstova Føroya.

Især stigende laksepriser har øget eksporten

Den kraftige fremgang i eksporten er sket som følge af et sammenfald af fordelagtige omstændigheder i havbrugene og fiskeriet.

Havbrugene har afsat en rekordhøj produktion af laks til høje priser de seneste fem år, jf. figur 7. Den største af opdrætsvirksomhederne, Bakkafrost, forventer, at produktionen vil stige støt i de kommende år. Det vil ske, i takt med at den gennemfører store investeringer i landanlæg, der øger produktionskapaciteten ved at forlænge perioden, laksene opdrættes på land, jf. Bakkafrost (2018).

Højere global produktion har på det seneste trukket priserne ned efter en årrække med sygdomsproblemer i bl.a. Chile, jf. De Forenede Nationer (2018). Den globale efterspørgsel er fortsat stærk, og eksportpriserne for laks lå henover sommeren stadig 40 pct. højere end i 2013. Den forventede forøgelse af produktionskapaciteten på Færøerne kan fremover kompensere for et eventuelt yderligere fald i laksepriserne på verdensmarkedet.

Fiskeriet har haft gavn af store fangster, der de seneste par år også er afsat til højere priser, jf. figur 8. Især fiskeriet af fx makrel og sild, de såkaldte pelagiske fiskearter, har drevet den positive udvikling. Omvendt har det traditionelle fiskeri af torsk, kuller og sej, såkaldte bundfisk, de seneste år været trængt af mindre fangster og lave priser, jf. Rigsombudsmanden (2018).

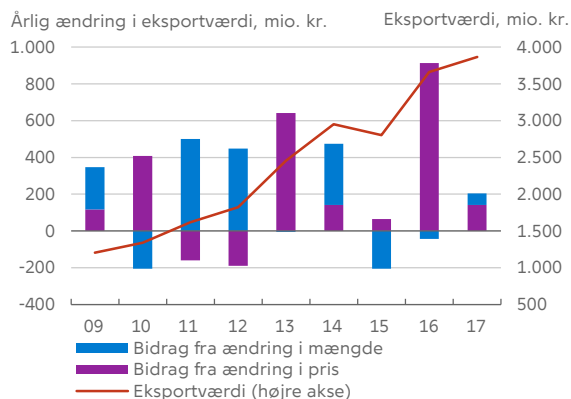
Fangsterne af de pelagiske fiskearter er dog generelt lidt lavere i 2018 i forhold til tidligere år. Det skyldes lavere kvoter, fordi bestandene af især makrel og sild er mindre ifølge rådgivningen fra de internationale havbiologer, International Council for the Exploration of the Sea, ICES, jf. ICES (2018a, 2018b, 2018c). Rådgivningen peger på, at kvoterne for makrel bør reduceres yderligere i 2019, mens fangsterne af sild kan øges.

For bundfiskeriet i færøsk farvand var kvoterne overordnet set uændret i 2018. Der er endnu ikke fastlagt kvoter for 2019, men bestandene af især torsk og kuller udvikler sig positivt, jf. ICES (2018d, 2018e, 2018f).

De senere års fremgang i fiskeeksporten er især sket på det russiske marked, jf. figur 9. Det afspejler bedre markedsadgang, efter at Rusland indførte handelsembargo på fødevarer fra EU og en række andre

Priser på laks er steget meget siden 2013

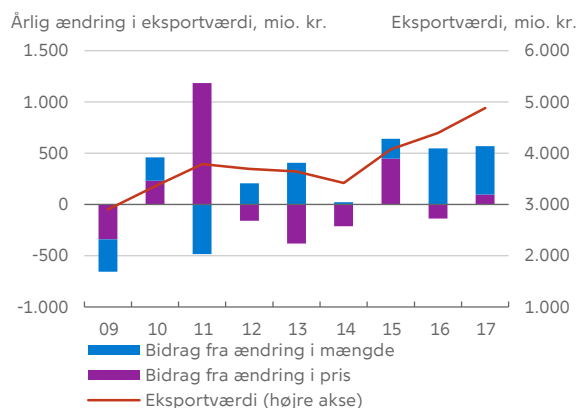
Figur 7

Anm.: Årlig ændring i eksporten er splittet op på pris- og mængdeændringer og summerer kun tilnærmet.
Kilde: Hagstova Føroya og egne beregninger.

Fiskeriet har nydt godt af bedre fangster under opsvinget

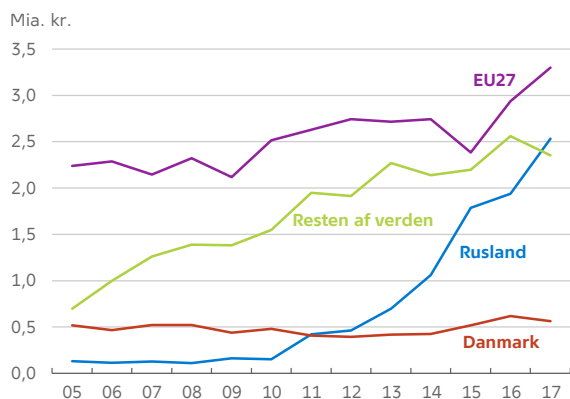
Figur 8

Anm.: Årlig ændring i eksporten er splittet op på pris- og mængdeændringer og er approksimativ. Fiskeeksport ekskl. laks.
Kilde: Hagstova Føroya og egne beregninger.

Høj vækst i eksporten til Rusland

Figur 9

Anm.: EU27 er eksklusive Danmark.
Kilde: Hagstova Føroya og egne beregninger.

lande som modreaktion på disse landes sanktioner. Færøerne er ikke medlem af EU og derfor ikke omfattet. Det har også medført højere afregningspriser for færøsk fisk. Færøsk eksport er dermed potentielt sårbar over for en normalisering af handelsforholdet mellem Rusland og EU. Samlet set er der dog større geografisk spredning på færøsk eksport i dag end for 15-20 år siden.

Erhvervsministeren forhøjede i juni kapitalkravene for banker med finansielle eksponeringer på Færøerne, den såkaldte systemiske buffersats, jf. Erhvervsministeriet (2018). Formålet med bufferen er at gøre bankerne mere robuste over for store udsving i den færøske økonomi. Udsvingene kan potentielt være store, da erhvervsstrukturen gør økonomien meget afhængig af fiskeeksporten, jf. boks 1.

Fremgangen på boligmarkedet er fortsat

De lave renter og stigningen i husholdningernes disponible indkomst har understøttet boligmarkedet de seneste år, jf. figur 10. Priserne er steget mest i Tórshavn, fordi den store tilflytning til Færøerne især har øget efterspørgslen efter boliger i hovedbyen. De seneste tal, der er underlagt stor usikkerhed, peger dog på, at fremgangen i boligmarkedet muligvis har spredt sig til resten af Færøerne. Samtidig er boligpriserne bremset lidt op i Tórshavn.

Stigende huspriser kan medføre højere vækst i udlån til husholdninger. Huspriser er en ledende indikator for kreditvækst i en række andre lande, herunder

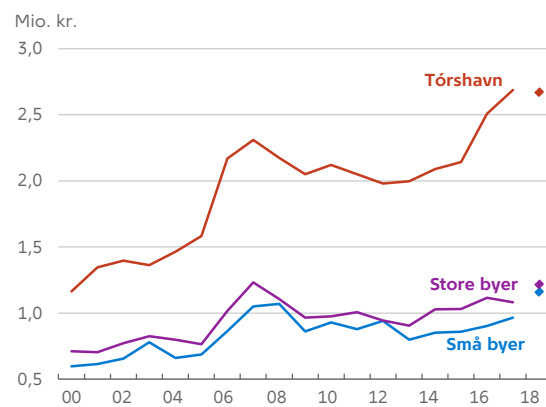
Stor afhængighed af fisk gør økonomien sårbar

Boks 1

Færøerne har en lille og åben råvareeksporterende økonomi, der er koncentreret omkring fiskeprodukter. Således udgør fiskeri- og opdræts erhvervet en sjettedel af den samlede bruttoværditilvækst på Færøerne og stort set hele vareeksporten. Dermed er aktiviteten på Færøerne følsom over for ændringer i fiskebestande og -priser. Begge svinger en del over tid, men ikke nødvendigvis i samme retning for de forskellige fiskerityper og fiskearter. Indtjeningen fordeler sig i stigende grad på flere forskellige slags fiskerierhverv. Det bidrager i et vist omfang til at gøre økonomien som helhed mindre sårbar. Desuden har Færøerne en række aftaler med andre lande, der giver fiskeriet adgang til at fiske i landenes farvande, jf. Malthes Thagaard (2017). Det kan fx mindske afhængigheden af, hvor store fiskebestandene er i færøsk farvand, og gør økonomien mindre sårbar over for udsving i disse bestande. Dertil kommer, at fremgangen i opdræt af fisk og i turismen sandsynligvis vil gøre økonomien mere stabil. Det ændrer dog ikke ved det overordnede billede af en økonomi, der med mellemrum vil udvise store udsving. Desuden kan en nedgang i fiskeriet igennem direkte og indirekte effekter medføre tab i banksektoren og forstærke udsving i realøkonomien yderligere. Det understreger, hvor vigtigt det er at føre en stabilitetsorienteret økonomisk politik.

Boligpriser er steget mest i Tórshavn under højkonjunktoren

Figur 10

Anm.: Gennemsnitspris for handlede huse, der til dels er justeret for husenes karakteristika for at sikre, at prisen afspejler udviklingen på et almindeligt hus. 2018 dækker kun 1. halvår og derfor et begrænset antal handler.
Kilde: Hagstova Føroya og Betri Heim.

Danmark, jf. Grinderslev mfl. (2017). Indtil nu har væksten i færøske og danske bankers udlån til både husholdninger og erhverv på Færøerne dog været afdæmpet.

Opsvinget er dermed umiddelbart mere robust end tidligere opsving. En del private og offentlige virksomheder finansierer dog deres store investeringer ved udenlandsk låntagning, og det fremgår ikke af de færøske eller danske bankers balancer.

Flere ældre presser de offentlige finanser

Ligesom mange andre lande står Færøerne over for store udfordringer med at sikre balance mellem indtægter og udgifter på de offentlige budgetter i fremtiden. Det skyldes bl.a., at antallet af ældre stiger, hvilket vil øge udgifterne til pension og sundhedsvæsen, jf. figur 11. Samtidig vil skatteindtægterne falde, fordi der er færre personer i den arbejdsdygtige alder.

Færøerne kan dog forvente at møde lidt større udfordringer for de offentlige finanser end mange andre lande. Andelen af personer i den arbejdsdygtige alder er fx ca. 5 procentpoint lavere end i Danmark, jf. Ellermann-Aarslev mfl. (2018). Ifølge befolkningsprognoserne vil forskellen blive større frem mod midten af århundredet. Selv om den høje færøske fødselsrate med tiden udvider befolkningen i den arbejdsdygtige alder, forudsætter fremskrivningerne, at nettoudvandringen forbliver på niveau med gennemsnittet siden 1985, jf. FØR (2015a).

Fremskrivninger af befolkningstal er i sagens natur usikre, især udviklingen i fødselsraten og nettoindvandringen. Det ændrer dog ikke på billedet af, at den færøske økonomi er i stærk demografisk modvind. Derfor forventes de offentlige underskud at vokse støt de næste 40 år, hvis landsstyret ikke gennemfører reformer.

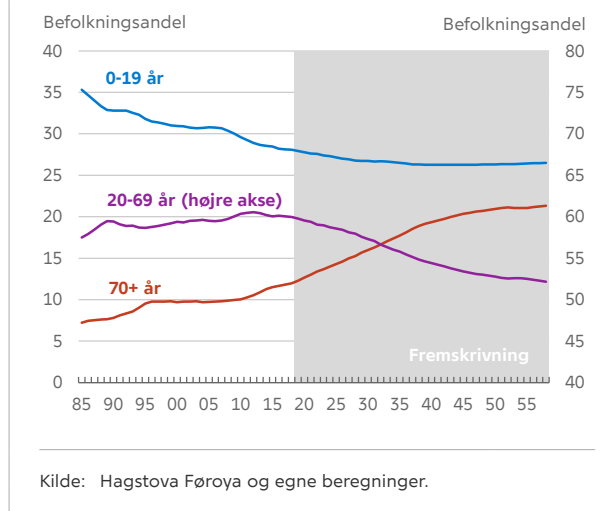
FØR beregnede i 2015, at der er behov for en varig stramning af finanspolitikken på 5 pct. af BNP for at stabilisere den offentlige nettogæld.

Senere pension er ikke nok til at løse problemet

Der er et betydeligt potentiale for at øge beskæftigelsen blandt personer over den nuværende

Demografisk modvind forstærkes

Figur 11

Kilde: Hagstova Føroya og egne beregninger.

pensionsalder på 67 år. De har en væsentligt lavere tilknytning til arbejdsmarkedet end den øvrige voksne befolkning, jf. figur 12. Derfor vedtog Lagtinget i 2018 at forhøje pensionsalderen med et år frem mod 2030. Herefter vil pensionsalderen følge udviklingen i levealderen. Der er dog et loft, så pensionsalderen højst kan stige et halvt år hvert femte år. De seneste 20 år er den forventede levealder steget med det dobbelte. Hvis udviklingen fortsætter, vil loftet i indekseringsreglen kunne medføre, at antallet af år på pension fortsætter med at vokse.

Pensionsalderen vil med de nuværende regler være 70 år i 2050, hvis levealderen fortsætter med at stige i samme tempo som hidtil. Til sammenligning forventes pensionsalderen i Danmark at være 72 år, jf. Finansministeriet (2018). Den delvise indeksering til levealderen er et vigtigt skridt i den rigtige retning for at sikre en holdbar finanspolitik. FØR estimerede dog i 2015, at en stigning i pensionsalderen i den planlagte størrelsesorden kun løser knap en fjerdedel af holdbarhedsproblemet.²

De gode konjunkturer og store overskud i de fiske-relaterede erhverv gør det til et godt tidspunkt at håndtere udfordringerne med finanspolitisk holdbarhed.

² FØR (2015a) estimerede, at en stigning i pensionsalderen fra 67 til 72 år frem mod 2048 kan forbedre holdbarheden med 1,9 pct. af BNP.

Ud over at forhøje pensionsalderen er der ikke noget stort potentiale for at øge erhvervsfrekvensen. Både mænd og kvinder deltager allerede i dag mere på arbejdsmarkedet end i mange andre lande, jf. figur 13. Selv om kvinders erhvervsfrekvens er høj, arbejdede over halvdelen dog på deltid i 2013. Der kan derfor være begrænset potentiale for at øge udbuddet af arbejdskraft gennem en forøgelse af kvindernes arbejdstid.

Øget beskatning kan bidrage til holdbarhed

Ændringer af skattesystemet kan også give et betydeligt bidrag til at sikre finanspolitisk holdbarhed. Skattetrykket på Færøerne er lavere end i Danmark.

Landsstyret bør først og fremmest sikre landskassen en større del af afkastet af landets fiskeressource, den såkaldte ressourcerente. Erhvervet kan som konsekvens af den billige adgang til fiskerirettigheder generere overskud, der er højere end virksomheder på et åbent og frit marked med en tilsvarende risiko. Det kan også medføre, at aflønningen af ansatte på de pågældende fiskefartøjer er højere end lønmodtagere i andre erhverv, når der tages højde for eventuelle risici og gener forbundet med jobbet på et skib.

Lagtinget vedtog i december 2017 en reform af kvotetildelingen, så en begrænset del af fiskekvoterne sælges på auktion, jf. boks 2. Det er et godt skridt i retning af et mere markedsbaseret system, der sikrer landskassen en større del af ressourcerenten. Ressourceafgiften på den resterende del af kvoterne følger fortsat ikke den markedspris, der bestemmes på auktionerne. Auktionerne kunne gøres mere smidige og effektive ved at øge andelen af kvoter, der udbydes, og ved at give udlændinge adgang til at byde.

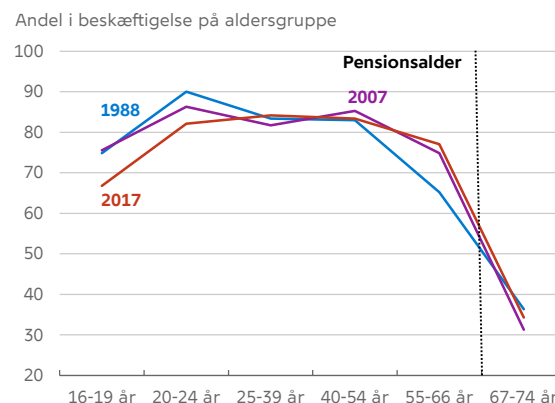
Samlet set er der potentiale for at øge landskassens indtægter fra fiskeriet. Det kan være et vigtigt bidrag til en holdbar finanspolitik de kommende årtier.

Det færøske skattesystem kan desuden justeres på en række andre områder for at sikre et tilstrækkeligt skatteprovenu, hvis fremtidige nedskæringer i den offentlige service skal undgås.

Færøske boligejere betaler hverken grund- eller ejendomsskatter. Derudover betaler landskassen 35 pct. af renteudgifterne på boliglån gennem et tilskud op til et loft på 100.000 kr. De lave renter medfører, at loftet først binder for fuldt lånefinansierede huse

Senere pensionsalder kan øge arbejdsstyrken

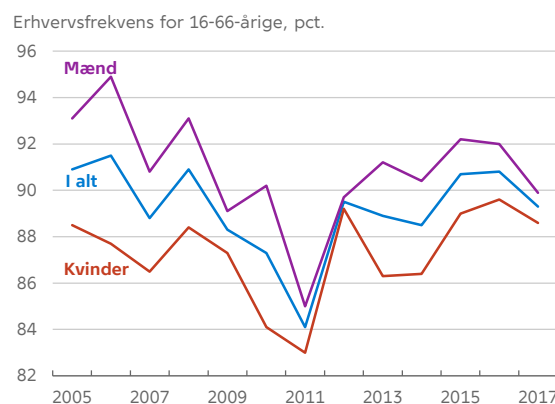
Figur 12

Anm.: Andel af lønmodtagere inden for hver aldersgruppe. Tallet tager derfor ikke højde for dem, der arbejder i udlandet og ikke er skattepligtige, eller er selvstændige.
Kilde: Hagstova Føroya og egne beregninger.

Mange erhvervsaktive på Færøerne

Figur 13

Kilde: Hagstova Føroya og egne beregninger.

Fiskerireform

Boks 2

Princippet for reformen ligger tæt op af landsstyrets forslag, der blev gennemgået i analysen fra sidste år, jf. Malthe-Thagaard (2017).

Andelen af kvoterne, der sælges på auktion, er dog for en række fiskearter sat ned fra 25 til 15 pct. Hvis kvoterne er større end i 2018, sælges alle ekstra kvoter på auktion. Under de nye regler må udlændinge ikke eje kvoter. Overgangsordningen for at afvikle eksisterende udenlandsk ejerskab af færøske fiskekvoter er forlænget fra fire til seks år i forhold til det oprindelige forslag.

til ca. 10 mio. kr. Det er der meget få huse, der koster på Færøerne. De gunstige skatteforhold for boligejere holder priseniveauet på boliger oppe.

De høje boligpriser gør det til et godt tidspunkt at gennemføre en reform, hvor tilskud til renteudgifter reduceres og en boligskat introduceres. Samlet kan det bidrage til at forbedre de offentlige finanser. Samtidig kan en boligskat gøre boligmarkedet mere stabilt, hvis den skrues sammen på en måde, så skattebetalingen følger priserne på boligmarkedet, jf. Hviid og Kramp (2017).

Et betydeligt antal færinger har bopæl på Færøerne, men arbejder i udlandet, bl.a. på grund af højere løn og et stort skattefradrag. Landsstyret kan reducere fradraget og derved dels øge skatteindtægterne, dels afbøde manglen på arbejdskraft. Det kan sikre bedre overensstemmelse med de ekstraomkostninger til bl.a. dobbelt husførelse, der rent faktisk er forbundet med at arbejde i udlandet og opretholde primær bopæl på Færøerne.

Litteratur

Bakkafrost (2018), Interim Report, Q2 and H1.

De Forenede Nationer (2018), Price volatility continues to affect farmed salmon sector as new records are breached once again, *Market Reports*, oktober <http://www.fao.org/in-action/globefish/market-reports/resource-detail/en/c/1156020/>

Ellermann-Aarslev, Christian, Tina Saaby Hvolbøl og Erik Haller Pedersen (2018), Væksten i velstand er i demografisk modvind, *Danmarks Nationalbank Analyse*, nr. 1, januar.

Erhvervsministeriet (2018), Meddelelse om forhøjelse af den systemiske risikobuffer for eksponeringer på Færøerne, 25. juni.

Finansministeriet (2018), Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 386 (Alm. del) af 6. juni 2018 stillet efter ønske fra Benny Engelbrecht (S), 2. juli.

Færøernes Økonomiske Råd (2015a), *Redegørelse*, forår.

Færøernes Økonomiske Råd (2015b), *Redegørelse*, efterår.

Færøernes Økonomiske Råd (2018), *Redegørelse*, efterår.

Grinderslev, Oliver, Paul Lassenius Kramp, Anders Farver Kronborg og Jesper Pedersen (2017), Financial cycles: What are they and what do they look like in Denmark?, *Danmarks Nationalbank Working Paper*, nr. 115, juni.

Hviid, Simon Juul og Paul Lassenius Kramp (2017), Aftale om boligskat stabiliserer boligpriser, *Danmarks Nationalbank Analyse*, nr. 14, september.

ICES (2018a), Herring (*Clupea harengus*) in subareas 1, 2, and 5, and in divisions 4.a and 14.a, Norwegian spring-spawning herring (the Northeast Atlantic and the Arctic Ocean), *ICES Advice on fishing opportunities, catch, and effort (Northeast Atlantic and Arctic Ocean)*, version 2, oktober.

ICES (2018b), Mackerel (*Scomber scombrus*) in subareas 1-8 and 14, and in Division 9.a (the Northeast Atlantic and adjacent waters), *ICES Advice on fishing opportunities, catch, and effort (Ecoregions in the Northeast Atlantic and Arctic Ocean)*, version 2, oktober.

ICES (2018c), Blue whiting (*Micromesistius poutasou*) in subareas 1-9, 12, and 14 (Northeast Atlantic and adjacent waters), *ICES Advice on fishing opportunities, catch, and effort, Ecoregions in the Northeast Atlantic and Arctic Ocean*, september.

ICES (2018d), Cod (*Gadus morhua*) in Subdivision 5.b.1 (Faroe Plateau), *ICES Advice on fishing opportunities, catch, and effort (Faroes Ecoregion)*, juni.

ICES (2018e), Saithe (*Pollachius virens*) in Division 5.b (Faroes grounds), *ICES Advice on fishing opportunities, catch, and effort (Faroes Ecoregion)*, juni.

ICES (2018f), Haddock (*Melanogrammus aeglefinus*) in Division 5.b (Faroes grounds), *ICES Advice on fishing opportunities, catch, and effort (Faroes Ecoregion)*, juni.

Malthe-Thagaard, Sune (2017), Højkonjunktur og pres på arbejdsmarkedet, *Danmarks Nationalbank Analyse (Færøsk økonomi)*, nr. 17, september.

Rigsombudsmanden på Færøerne (2018), *Beretning*.

OM ANALYSE

Som en konsekvens af Nationalbankens rolle i samfundet udarbejdes analyser af økonomiske og finansielle forhold.

Analyserne udkommer løbende og omfatter bl.a. vurderinger af den aktuelle konjunktursituation og den finansielle stabilitet.

DANMARKS NATIONALBANK
HAVNEGADE 5
1093 KØBENHAVN K
WWW.NATIONALBANKEN.DK

Redaktionen er afsluttet
12. november 2018

Sune Malthe-Thagaard
Economist
ØKONOMI OG PENGEPOLITIK

**DANMARKS
NATIONALBANK**